

КИЇВСЬКИЙ НАЦІОНАЛЬНИЙ ЛІНГВІСТИЧНИЙ УНІВЕРСИТЕТ
ФАКУЛЬТЕТ СХІДНОЇ І СЛОВ'ЯНСЬКОЇ ФІЛОЛОГІЇ
Кафедра тюркської філології

Курсова робота з тюркської філології на тему:
«Іншомовні запозичення в лексичній системі турецької мови на прикладі побутової лексики»

Студентки 4 курсу групи Птур 14-20
факультету східної і слов'янської філології
денної форми навчання
Освітньої програми: Спеціальності 035 Філологія Спеціалізації 035.06
Східні мови та літератури (переклад включно), перша – турецька
Ступеня вищої освіти «бакалавр»

Дрозд Поліни Сергіївни

Науковий керівник
Ксьондзик Наталія Миколаївна

Завідувач кафедри

Національна шкала _____

Кількість балів _____

Оцінка ЄКТС _____

_____
(підпис)

_____
(ПІБ)

Київ – 2024

ЗМІСТ

ВСТУП	3
РОЗДІЛ 1. ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ	6
1.1 Дослідження понять «лексичне запозичення» та «побутова лексика» в лінгвістиці	6
1.2 Історія поповнення словникового складу турецької мови	10
1.3 Особливості та основні ознаки іншомовних запозичень в турецькій мові....	13
Висновки до Розділу 1.....	17
РОЗДІЛ 2. ХАРАКТЕРИСТИКА ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ НА ПРИКЛАДІ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ	18
2.1 Французькі лексичні запозичення у побутовій лексиці турецької мови	18
2.2 Функціональні особливості французьких запозичень	27
Висновки до Розділу 2.....	29
ВИСНОВОК	30
АНОТАЦІЯ	32
СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ	33

ВСТУП

Актуальність дослідження про іншомовні запозичення в лексичній системі турецької мови на прикладі побутової лексики полягає в тому, що з кожним роком не тільки мова піддається зовнішнім та внутрішнім змінам, а й її вміст у вигляді кількості слів розширюється у зв'язку контакту та взаємодії між країнами. Ось тому в будь-якій мові з часом «нові» слова стають архаїзмами та історизмами, адже на їхню заміну проходять слова, які застосовують в мовленні більш часто, тому й розвиток мови ніколи не стоїть на місці. В зв'язку з цим ми можемо сказати, що словниковий склад мови досить таки не має постійності, тому й насичується багатьма словотворчими морфемами, які збагачують словниковий склад мови. Також при процесі запозичення між мовами відбувається взаємообмін не тільки формологічними частинами, а й лексикою, синтаксичними структурами. І попри те, що багато слів виходять з повсякденного вжитку, вони все одно передаються з покоління в покоління, як і нововживані слова.

Крім того, найбільш поширеною лексикою для кожного народу є побутова лексика. Побутова лексика – це лексика, що складається зі слів, що позначають звичайні речі та явища в повсякденному житті всіх груп населення. До побутової лексики належать іменники для позначення житла, меблів, предметів побуту, одягу та взуття, страв і напоїв, посуду та кухонного начиння, предметів сільського господарства та птахів, знарядь праці, трудових процесів і дій, назв звичаїв, обрядів, ігри, розваги тощо (Єрмоленко, 1972, с. 143). Побутова лексика турецької мови, як і турецька літературна мова, взяла свій початок зі стамбульського діалекту, формування якого почалося в XV столітті. Ось тому мова насичена багатьма діалектами, які самі носії можуть не до кінця зрозуміти, адже у 1932 році була заснована Асоціація турецької мови, яка започаткувала створення «нової» мови, в наслідок цього до неї було введено багато неологізмів, що включали в себе лексичні запозичення. Також і Мовна революція (Dil Devrimi) повпливала розвиток турецької мови, адже в 1928 році вперше гостро було підняте питання щодо витіснення з національної мови арабських і перських

запозичень. Хоча попри це й досі існують слова, в яких наявні запозичення з цих мов, хоча близько 70% запозичень було витіснено протягом 50 років

Враховуючи довгий шлях творення турецької мови, можна сказати, що запозичення мають значний вплив на кількість словникового складу мови, який залежить не тільки від мов тюркської групи, а й від індоєвропейської мовної групи також. Турецька мова поєднує в собі запозичення в першу чергу з таких мов як арабська, персидська, французька, а також грецька, англійська, латинська, італійська, німецька. Цей процес спричинений історією турецького народу, а також багато слів, які пов'язані з матеріальною культурою, були «нав'язані». І навіть після прийняття ісламу, в турецькій мові зросла велика кількість релігійних термінів та побутової лексики, адже там з'явилися поширення з арабської та персидської мов.

Отож актуальність цієї роботи полягає у зростанні інтересу до турецької та дослідження її складу, а саме виявлення іншомовних запозичень в лексичній системі турецької мови на прикладі побутової лексики.

Метою дослідження є аналіз іншомовних запозичень в турецькій мові, зокрема в побутовій лексиці, а також виявлення їх основних особливостей.

Досягнення поставленої мети передбачає вирішення таких **завдань**:

1. з'ясувати поняття «лексичне запозичення» та «побутова лексика» в лінгвістиці;
2. висвітлити шляхи поповнення словникового складу турецької мови;
3. визначити особливості іншомовних запозичень у турецькій мові;
4. проаналізувати лексичні запозичення в побутовій лексиці;
5. простежити функціональні особливості іншомовних запозичень.

Об'єктом дослідження є лексичні запозичення в лексиці турецької мові.

Предметом дослідження є іншомовні французькі запозичення в турецькій мові у побутовій лексиці.

Методи використані у ході нашого дослідження: аналіз, описовий метод, класифікаційний (структурний) метод, порівняльно-історичний метод, зіставний метод, статистичний метод, вибіркового.

Наукова новизна полягає у дослідженні побутової лексики турецької мови.

Матеріалом дослідження є 40 лексичних одиниць, запозичень з французької мови, які були відібрані методом суцільної вибірки зі словнику турецької мови Güncel Türkçe Sözlük (2012).

Обсяг і структура роботи підпорядковані меті та завданням дослідження. Курсова робота складається із вступу, 2 розділів, висновків, списку використаних джерел та літератури, яких складаються з 14 пунктів, та анотації. Загальна кількість сторінок – 34.

ТЕОРЕТИЧНІ ЗАСАДИ ДОСЛІДЖЕННЯ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ

1.1. Дослідження понять «лексичне запозичення» та «побутова лексика» в лінгвістиці

Рівні мовної структури – це основа кожної мови, адже вони взаємодіють між собою, а також розширюються за допомогою впливу інших мов. Лексикологія включає в себе весь словниковий склад мови, який з часом зазнає змін, адже вони синхронізуються зі змінами, які історично зумовлені та наближені до сьогодення. Тому лексичне значення слова відображає індивідуальне бачення кожної нації, а також і їхнє розуміння щодо певного явища, дії, предмета і т.д. І так як з часом з'являються нові дослідження у будь-якій сфері діяльності людини, розвивається самий народ, його звичаї, традиції, то відповідно до цього мова також може зазнавати значних змін, які можна назвати її «осучасненням». Цей процес слід віднести як раз таки до лексичного запозичення, адже саме воно впливає на безперервний процес поповнення та зміни в словниковому складі кожної мови.

Поняття «лексичне запозичення» слів в першу чергу зумовлене тим, що при утворенні міжмовних контактів відбувався процес синтезу та перенесення словотворчих морфем з однієї мови до іншої. На цей процес повпливали причини внутрішнього та зовнішнього типу. До внутрішніх мовних причин запозичень належать такі, як необхідність номінації нових предметів і явищ, відчутність лексичного дефіциту (lexical «gap»), усунення полісемії слова, тенденція до нерозчленованості позначуваного, економія мовних засобів, потреба в евфемістичних замінах, необхідність поповнення експресивних засобів мови.

1. До зовнішніх – екстралінгвістичні причини запозичення, у яких наявні політичні, економічні, культурні зв'язки між народами, поширення моди на запозичені слова, «культурну перевагу якої-небудь нації у певній сфері діяльності» (Есенова Е.Й, 2015, с.46-50)

У лінгвістиці існують різні трактування терміну «запозичення». У «Словнику походження лінгвістичних термінів» Гекдала О. запозичення пояснюється так: «акт засвоєння елементів іншої мови та сам запозичений елемент, введений чи усним шляхом (чутки або фонетичне запозичення), або через писемність (книжкове або графічне запозичення)» (Gökdal O., 2001, с. 104).

У «Словнику лінгвістичних термінів» Ісмаїл Парлатир вказує на те, що запозичення означає:

1) звернення до лексичного фонду інших мов для вираження нових понять, подальшої диференціації вже наявних та позначення невідомих раніше предметів;

2) слова та конструкції, що увійшли в дану мову в результаті запозичення (Türkçe Sözlük, 1998, с. 150 – 151).

У «Турецькому словнику іноземних слів» Картала Н. наводиться наступне значення:

1) перехід елементів однієї мови до системи іншої мови як наслідок більш менш тривалих контактів між цими мовами;

2) слово чи зворот, що увійшли в мову в результаті переходу (Türkçedeki Yabancı Sözcüklerin Açıklamalı Sözlüğü, 2018, с. 132).

Запозичення має великий вплив на мову, а особливо на побутову лексику, адже вона є найбільш вживана в повсякденному житті людей. При вивченні побутової лексики слід зазначити, що під впливом інших мов та різних нововведень, з'являється багато нових слів, тому можна спостерігати процес зістарення слів. І саме зміни, які спровоковані запозиченням, відображаються на лексико-лінгвістичному рівні.

Побутова лексика включає в себе поняття, які позначають назви житла та інтер'єру, їжі та напоїв, звичаїв традицій, одягу та взуття, предметів домашнього побуту та музичних інструментів.

Крім того, основна частина побутової лексики включає загальноживані слова. А вони в свою чергу поширені між усіма носіями мови та становлять основу лексичного складу будь-якої мови та зазнає широкого використання в повсякденному мовленні.

Згідно з визначенням Веремійчика (1995, с. 17) побутова лексика – це лексика, що складається зі слів, що позначають звичайні речі та явища в повсякденному житті всіх груп населення. До побутової лексики, як зазначає дослідник, належать іменники для позначення житла, меблів, предметів побуту, одягу та взуття, страв і напоїв, посуду та кухонного начиння, предметів сільського господарства та птахів, знарядь праці, трудових процесів і дій, назв звичаїв, обрядів, ігри, розваги тощо. Тому основу повсякденної лексики складають загальноповживані слова, які люди вживають у повсякденному житті. Мовознавці стверджують, що побутова лексика найближча до загальноповживаної, але відрізняється специфічно-побутовою лексикою.

Н. Бабич використовує термін «специфічна побутова лексика», виділяючи, що це лексика, характерна для певної історичної доби, тієї чи іншої соціальної групи і яка має особливий колорит історичного минулого (архаїчна побутова лексика) або сучасного життя (сучасна побутова лексика). Великий словник української мови містить також термін «побутовизм», що означає змалювання, опис, показ побуту, а також слова на позначення назв із різних галузей побуту, господарств (одяг, земля і тощо). (Бусел, 1972, с. 320) Відповідно до визначення Н. Бабич «побутовизм» – це переважно конотовані елементи мовної картини твору. Одні з них створюють мовно-часовий, історичний, соціально-побутовий зріз реальності, що розгортається, другі – національнокультурне, ареальне предметне тло подій, треті – ситуативно нейтральне, четверті ж акумулюють символічний зміст позначуваної ними реальності. (Бабич, 2003, с. 214).

Таким чином, у лексиці побуту турецької мови за генетичною належністю до мов-джерел найпоширенішими були лексеми, створені на національному ґрунті, а також запозичення з арабської, персидської, французької, а також грецької, англійської, латинської, італійської, німецької, англійської мов.

Наприклад, тісні контакти італійського і грецького народів із турецьким спричинили появу значного пласту побутових запозичень, а також запозичень у сфері харчування: *banyo* – «ванна, ванна кімната», *baston* – «палиця, ціпок», *firtina*

– «буря, шторм», *kurdele* – «стрічка», *numara* – «номер», *krema* – «крем, вершки», *limonata* – «лимонад», *çerez* – «закуска».

Лексика французького походження широко використовується у сфері побуту, де запозичення трапляються, в основному, у таких лексико-семантичних підгрупах, як назви страв і напоїв (*omlet* – «омлет», *bisküvi* – «печиво», *jöle* – «желе», *kakao* – «какао»), назви предметів одягу, тканин (*frak* – «фрак», *konfeksiyon* – «готовий одяг», *fötr* – «фетр»), назви предметів побуту (*sigar* – «сигара», *şezlong* – «шезлонг», *tuvalet* – «убиральня, туалет»).

1.2. Історія поповнення словникового складу турецької мови

Історичні умови, які впливали на зміни в історії самої країни Туреччини, весь час впливали також на її мову та літературу. В основному зміни в турецьку мову вносилися на базі арабської та перської мов: запозичення з цих мов склали найбільший відсоток з-поміж усіх інших мов і більше, ніж 50 відсотків турецьких слів включали в себе ці запозичення.

Якщо розглядати історію мови до ХХ століття, то можна сказати, що в користуванні були дві мови, до них належали розмовна турецька та османська мова, від якої з часом почали відмовлятися, адже вона була видозміною арабської

мови, а за мету стояло викоринити якнайбільше запозичень з мови. Крім того, найбільший відбиток на розширення лексичних і граматичних запозичень в турецькій мові був зроблений при прийнятті ісламу, адже тоді арабська мова стала основою письма та мовлення.

Вже у 1923 році турецька мова зазнала великий змін: під час мовної реформи був здійснений перехід на латинську графіку, а також більшість запозичень з арабської та перської мови були виключені з використання. На їхню заміну прийшли неологізми.

Також арабо-перські запозичення в сучасній мові часто виконують роль стилістичних дублетів щоденних тюркських слів. Наприклад, тюркське слово *göz* (око), арабське *ayn* і перське *çeşm* (око), тюркське *ak* (білий; також чистий) і арабське *beuaz* (білий). Виданий у 2005 році *Словник сучасної турецької мови* містить 104 481 статтю (*Güncel Türkçe Sözlük*, Турецьке лінгвістичне товариство), з яких близько 14 % присвячено словам іноземного походження (Корнієць, 2017).

Слід зазначити, що внаслідок історичних причин у ХХ столітті лексичний склад турецької мови зазнавав змін шляхом цілеспрямованої заміни запозичень словами, утвореними від власне тюркських основ (коренів). Цей процес очолювала та очолює досі державна організація – Турецьке лінгвістичне суспільство. У ХХІ столітті у політичній сфері ми спостерігаємо зворотний процес – деархаїзацію: введення в актуальний повсякденний побут архаїзмів переважно арабського походження (*muhatar* – колега, *itidal* – розсудливість (здоровий глузд), *misilleme* – дзеркальний, *bertaraf etmek* – ліквідувати). Активним провідником цього процесу є президент Турецької Республіки Реджеп Тайіп Ердоган, який практично в кожній своїй промові реанімує дещо рідко вживані слова, тюркські еквіваленти яких вже міцно увійшли у мову (Мороховський О. М., 1984, с. 110).

Поруч із прямим запозиченням дуже поширене і лексико-семантичне калькування нових термінів (*çatışmasızlık bölgesi* – зона деескалації, *yol haritası* – дорожня карта, *yumuşak güç* – м'яка сила, *üçlü mekanizma* – тристоронній механізм). Активно відбувається оновлення словникового складу шляхом

неосемантизації, завдяки якій формується новий кластер слів у політичній сфері, являють собою втілення такої якості суспільно-політичного дискурсу як контекстуальна синонімія. Ряд лексем, що активно існують у мові, набувають інші відтінки значення (*değerlendirmek* – оцінювати→повідомляти, обговорювати, *kısıtlamalar* – обмеження→санкції, *aile fotoğrafı çekimi* – сімейна фотозйомка→загальне фотографування лідерів саміту, *yoğun* – інтенсивний→насичений, щільний, (*tarihe, başarıya*) *imza atmak* – підписати→увійти в історію, досягти успіху). Помітна тенденція переходу професійної технічної чи галузевої лексики в суспільнополітичну сферу, що надає тексту оригінальність та свіжість сприйняття, сприяючи залученню читацької уваги до подій, що описуються (*püskürtmek* – розпилювати→відбити (атаку), *arındırmak* – очищати від домішок→зачищати (територію від терористів), демілітаризувати, *perçinlemek* – заклепати→зміцнити, *kenetlemek* – затискати, скріплювати скобою→зістиковуватись, займати єдину позицію з к-л питання). У в деяких випадках цей процес можна справедливо віднести до детермінологізації (*açılım*: в астрономії – небесна довгота; електроніці та електротехніці – розгрупування електронів, розфокусування; у математиці – розширення (алгебраїчне)) (Kemal V., 1995).

Процес оновлення словникового складу, настільки інтенсивно та різнопланово протікає в наші дні в лексико-семантичному руслі, зачіпає і граматично-синтаксичні аспекти турецької мови, вносячи свої корективи у способи зв'язку іменників, зміцнюючи роль атрибутивних форм іменників у реченні, змінюючи форму вживання широко поширених післяйменників у ролі обставин часу, розширюючи діапазон дієслів, що вводять непряме мовлення, а також вводячи нові способи передачі прямої мови у реченні (Кримський А. Ю., 1930).

Отож слід зазначити, що запозичення мають вагомий вплив на рівні мовної структури та впливає на збагачення словникового складу. І так як побутова лексика є найбільш вживаною, то й використання запозичень найчастіше прослідковуються саме в ній.

1.3. Особливості та основні ознаки іншомовних запозичень в турецькій мові

Лексичний склад турецької літературної мови був переповнений в більшості арабськими та перськими запозиченнями, які увійшли через літературу та переклади. Арабські запозичення проникали через релігію, школи, в яких викладалося все на арабській мові та спілкування серед населення. Перські в свою чергу проникали в більшості через літературу.

<u>Арабські</u> – <i>fikir</i> (ідея)	<i>resim</i> (малюнок)	<i>kitap</i> (книга)
<i>hediyе</i> (подарунок)	<i>saat</i> (годинник)	<i>ay</i> (місяць)
<u>Перські</u> – <i>padişah</i> (падишах)	<i>pazar</i> (базар)	<i>pencere</i> (вікно)

Широко застосовувалися й французькі запозичення, які увійшли в турецьку мову через викладання нею в університетах, що відкривалися у Стамбулі.

<u>Французькі</u> – <i>palet</i> (палітра)	<i>kuaför</i> (парихмахер)	<i>lüks</i> (розкіш)
<i>palto</i> (пальто)	<i>kamyon</i> (вантажівка)	<i>pantolon</i> (штани)

Окрім вище наведених запозичень, з'являлися нові слова з західно-європейських мов: англійської, грецької та німецької. Їх набагато менше, ніж арабських та перських, але також відіграють велику роль в турецькій мові. Наприклад:

<u>Англійські</u> – <i>badminton</i> (бадмінтон)	<i>futbol</i> (футбол)	<i>inovasyon</i> (іновація)
	<i>tişört</i> (футболка)	<i>fitness</i> (фітнес)
<u>Грецькі</u> – <i>paçavra</i> (ганчірка)	<i>liman</i> (порт)	<i>kutu</i> (коробка)
	<i>palamut</i> (жолудь)	<i>paçayır</i> (ярмарок)
<u>Німецькі</u> – <i>hamster</i> (хом'як)	<i>şablon</i> (шаблон)	<i>banknot</i> (банкнота)

Слід зазначити, що різні прояви арабської культури увійшли істотним додатком у сукупність духовних та матеріальних цінностей, які є надбанням культури турецького народу. Чимало різноманітних пластів лексики арабської мови міцно засвоєні турецькою мовою. Терміни релігійного, адміністративного та правового вжитку, а також наукова термінологія до революції Кемалю були арабськими, і вони залишили в словнику турецької мови багато відбитків, що вживаються й донині. Надзвичайно показова доля турецьких неологізмів, які виникли в епоху пуристичних захоплень 30-х рр. Ці неологізми виникали різними шляхами: одні з'являлися у результаті поширення словотворчих можливостей сучасної турецької мови, інші штучно з'являлися на основі загальнотюркських морфологічних засобів (Забитов С.М., 2001, с. 219)

Арабські і перські елементи, що збереглися у сучасній турецькій літературній мові, повністю освоєні мовою-реципієнтом. Вони підпорядковуються усім фонетичним законам турецької мови і починають сприйматися як власні. Інакше кажучи відбувається «тюркізування» цих слів. Цей термін використовує Мухаррем Ерґін. Він зазначає, що турки дуже вибірково ставилися до іншомовної лексики і відкидали слова, які жодним чином не підходили до турецької фонетики і були складними у вимові (Майзель С.С., 1945, с. 30)

Таким чином, якщо слово не піддавалося процесу «тюркізування», воно автоматично відкидалося. Процес тюркізування включає не лише фонетичну асиміляцію. Найчастіше трансформувалася й семантика. Наприклад, арабське

слово *şafak* в мові-джерелі означає «захід сонця», турецькою ж мовою воно набуває протилежного значення «схід сонця». Або слово *hasta* в арабській – «поранений», у турецькій – «хворий». Приклади прикметників, запозичених із арабської мови: *meçhul* – «невідомий», *acayıp* – «дивний», *medeni* – «культурний», *mert* – «мужній», *mükaddeş* – «священний», *muazzam* – «величезний», *muntazam* – «регулярний», *laahlak* – «аморальний», *nahvî* – «синтаксичний», *rabbanî* – «божественний», *gagır* – «сильно бажающий, шматує» та ін. Запозичені турецькою мовою арабські слова в своїй більшості є віддієслівними іменними утвореннями. Наприклад: *galip* – «перемагає, переможець», *hazır* – «присутній, готовий, готівковий», *manzum* – «впорядкований, приведений у порядок», *mahmul* – «навантажений, нав'ючений», *mezkur* – «згаданий вище» та багато інших (Іванов С.М., 1973, с. 61)

Історією вивчення західноєвропейських запозичень у турецькій мові займалися ряд вітчизняних та зарубіжних лінгвістів. Найбільший інтерес представляють роботи Оздеміра Д. А., Покровська І.Л., Мороховський О. М. Як пише Оздемір Д. А., з заснування Османом I (XIII ст.) своєї імперії турецька мова почала своє активне поширення не тільки в Малій Азії, а й у Європі. Найвище суспільство виховувалося на основі арабської культури, що зробила значний внесок у формування турецької мови і, відповідно, арабські та перські запозичення займали чільне місце серед інших мов (Оздемір Д. А., 2012, с. 303).

Крім того, значний вплив на турецьку мову мала й французька. Обидві мови належать до різних мовних сімей – тюркської та індоєвропейської, тому це ускладнює процес асиміляції. Але у ході запозичень слів з однієї мови до іншої відбувається процес фонетичної адаптації і запозичені слова з французької змінилися під впливом системи фонетичних правил турецької мови (Кобринець О. С., 2021, с. 99).

Наприклад, у турецьких словах наголос падає на останній голосний, який є подібний до наголошення у французькій: *menflasyón* – «інфляція», *devalüasyón* – «девальвація», *deplasmán* – «гра на виїзді» тощо. Коли до основи слова

додаються наголошені афікси (спеціальні закінчення), то наголос знову зміщується на останній склад: *kitáp* – «книга», *kitaplár* – «книги», *kitaplarím* – «мої книги», *kitaplarımı z* – «наші книги», *kitaplarımızda* – «у наших книгах». Також запозичення з французькою можна спостерігати в таких словах, як: *paket* – «пакет», *palet* – «палітра», *palto* – «пальто», *panik* – «паніка», *pankart* – «плакат», *panjur* – «віконниці, жалюзі», *pano* – «панно», *pansuman* – «пов'язка», *pantolon* – «штани», *paragraf* – «абзац», *paralel* – «паралельний», *parametre* – «параметр», *parantez* – «дужки», *paraşüt* – «парашут», *parite* – «паритет», *parke* – «паркет», *parti* – «вечірка». Дані запозичення виявляються у вживанні літери «р», яка не притаманна турецькій мові.

У 1923 р. Туреччина позбулася арабо-перських слів і перейшла на латиницю. З цього часу почали використовувати французькі слова заміни необхідних термінів. Лексика французької мови займає важливе місце в турецькому словнику, насамперед це стосується сфери мистецтва, медицини, біології, хімії, техніки. Наприклад, до залізничної термінології увійшли такі терміни: тур. *tren* (поїзд) – фр. *train*; тур. *vagon* (вагон) – фр. *wagon*; тур. *kompartiman* (купе) – фр. *compartiment*. Як зазначає Мороховський О. М., міжнародний сектор турецького словника поповнюється головним чином за допомогою французької мови та за французьким зразком (Мороховський О. М., 1984, с. 20), наприклад: *biyoloji*, *psikoloji* або греко-французькому *genetik*, *geometri*.

Хоча запозичення слів з інших мов може збагатити турецьку мову та дозволити використовувати нові поняття, важливо зазначити, що цей процес може також створювати проблеми з розумінням слів в різних контекстах та з порушенням граматичної структури мови. Тому перед використанням запозичених слів важливо ретельно досліджувати їх значення та вживання в мові, щоб уникнути неправильного вживання та мовних помилок.

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 1

У розділі про теоретичні засади дослідження побутової лексики в турецькій мові ми визначили, що процес запозичення є одним із поповненням лексичного складу мови. Поняття «лексичне запозичення» зумовлене тим, що при утворенні міжмовних контактів відбувався процес поєднання та перенесення словотворчих морфем з однієї мови до іншої. Тому великий пласт запозичених слів входить в побутову лексику, адже вона є широко вживана в повсякденному житті. І саме зміни, які спровоковані запозиченням, відображаються на лексико-лінгвістичному рівні.

Крім того, можна зробити висновок, що у порівнянні з іншими мовами французькі запозичення складають найбільшу частину слів у турецькій мові, хоча ці дві мови відносяться до різних мовних сімей. І саме історичні умови повпливали на фонетичну адаптацію слів з французької мови в турецькій, під впливом системи фонетичних правил турецької мови.

Отже, запозичення в будь-якій мові мають вагомий вплив на рівні мовної структури, а також впливають на розширення словникового складу мови. І якщо враховувати те, що побутова лексика є найбільш вживаною у мовленні, то й використання запозичень найчастіше прослідковуються саме в ній.

РОЗДІЛ 2

ХАРАКТЕРИСТИКА ІНШОМОВНИХ ЗАПОЗИЧЕНЬ В ТУРЕЦЬКІЙ МОВІ НА ПРИКЛАДІ ПОБУТОВОЇ ЛЕКСИКИ

1.1 Французькі лексичні запозичення у побутовій лексиці турецької мови

У XVI столітті вперше простежується використання слів на фонетичному рівні з французької мови у турецькій мові. Це зумовлено було тим, що індустрія краси та моди, їжі почала яскраво розвиватися, з'являлися нові предмети одягу, побуту, а, отже, це впливало на появу нових слів. Крім того, першим кроком до мовної реформи стала кемалістська модернізація та європеїзація у Туреччині, пов'язана насамперед з латинізацією арабської графіки 1928 р. Кобринець О. С. припускає, що найпрестижнішою моделлю всього європейського турецького менталітету стала саме Франція. У зв'язку з цим, основним джерелом запозичень у сучасному турецькою мовою з'явилася французька. У результаті ми можемо зустріти графему ç і діакритичний знак $\hat{}$, запозичені з французького алфавіту (Кобринець О. С., 2021, с. 98).

Розглянуті нами 40 лексичних одиниць графічно трохи відрізняються, але вони є звуконаслідуванням, тому такі запозичення слід вважати фонетичною адаптацією.

В турецькій мові можна простежити наступну класифікацію побутової лексики, як:

- слова-назви страв;
- слова-назви напоїв;
- слова-назви одягу, головних уборів, взуття;
- слова-назви предметів домашнього побуту.

Досліджені нами слова ми можемо умовно розділити на такі групи:

- Назви предметів одягу, тканин:

1. «Konfeksiyon» (*Fransızca confection*):

- *isim*, Hazır giyim eşyası;
- *isim*, Hazır giyim eşyası diken sanayi kolu.

Значення слова «konfeksiyon» у словнику турецька мови – готовий одяг. Готова швейна промисловість. Іменник «konfeksiyon» є фонозапозиченням з французької мови.

2. «Fötr» (*Fransızca feutre*):

- *isim*, Şapka, çanta, çiçek ve başka süs eşyası yapmak için kullanılan ince ve yumuşak keçe;
- *sıfat*, Bu keçeden yapılmış (şapka): «Üstünde bej pardösüsü, başında çok iyi bildiğim kahverengi fötr şapkası vardı.» - Nazlı Eray.

В даному випадку це слово «фетр» є фонозапозиченням, при цьому ми вбачаємо різне написання в різних мовах.

- Назви предметів побуту:

3. «Şezlong» (*isim, (l ince okunur), Fransızca chaiselongue*) – üzerine uzanılabilir biçimde ayarlanan, döşeme yerine bez gerilen bir tür taşınabilir koltuk.

Слово «шезлонг» утворене від фр. *chaise longue*, яке в собі сполучає два слова: утворені від іменника *chaise* – стілець та прикметника *longue* – довгий. Слово «шезлонг» є фонозапозиченням.

4. «Sigar» (*isim, Fransızca cigare*) – yaprak sigarası. Слово «сигарета» походить від фр. *cigarette*, яке за походженням є зменшувальною формою *cigare* («сигара»), є фононаслідуванням.

5. «Tuvalet» (*Fransızca toilette*), слово має декілька значень:

- *isim*, abdesthane, aralık, ayakyolu, yüznumara, hacet yeri, hela, kabine, kenef, memişhane, kademhane, lavabo;
- *isim*, Yıkanma, tıraş olma, giyinme, süslenme, taranma işi;
- *isim*, gece kıyafeti: «Asıl mühimi oyun için bir giyecek şey, yeni, açık bir tuvalet.» - Tarık Buğra;
- *isim*, Vücut temizliği ve bakımı için gereken nesne.

- Кулінарія, їжа, напої:

6. «Bisküvi» (*isim, Fransızca biscuit*) – un, süt, şeker veya tuzla yapılan ince, gevrek bir tür kuru pasta. Крім того, слід зазначити, що слово «бісквіт» навіть у французькій мові бере початок від італ. *biscotto* – «печений двічі» – солодка випічка з пухкою дрібнопористою структурою. Слово «бісквіт» є фонозапозиченням.

7. «Omlet» (*isim, Fransızca omelette*) – çırpılmış yumurtayla sade olarak yapılabilen veya içine peynir, kıyma vb. katılarak tavada pişirilen bir yemek. Слово «омлет» є фонозапозиченням.

8. «Kakaо» (*Fransızca cacao*) – продукт, який має декілька значень в турецькій мові, а також може використовуватися в різних видах:

- *isim*, bitki bilimi İki çeneklilerden, Amerika'nın sıcak bölgelerinde yetişen bir ağaç; Hint bademi (*Theobroma cacao*).
- *isim*, bitki bilimi Bu ağacın meyvesinin çekirdeği.
- *isim*, Bu çekirdeklerin öğütülmesiyle elde edilen toz.
- *isim*, Bu tozdan su veya sütle hazırlanan içecek.

Іменник «какао» також є фонозапозиченням з французької мови.

9. «Jöle» (*Fransızca gelée*) – в турецькій культурі це не лише продукт харчування (в солодкому чи солоному вигляді), а й також засіб по догляду за волоссям, для збереження його гладкої форми:

- *isim*, Meyve suyunun şekerle kaynatılmasıyla istenilen yoğunlukta elde edilmiş şekerleme.
- *isim*, Et suyunun soğuduktan sonra gevşek ve esnek bir kıvam almış durumu: Tavuk jölesi. Dana jölesi.
- *isim*, Saçın düzgün bir biçimde uzun süre kalmasını sağlayan yağlı, parlak ve yapışkan madde.

Іменник «желе» також є фонозапозиченням з французької мови.

10. «Gastronomi» (*Fransızca gastronomie*):

- *isim*, Gerek yiyecek içecek yapma yöntemlerine gerek yemek pişirme tekniklerine ilişkin bilgilerin tümü;

- *isim*, Sağlığa uygun, iyi düzenlenmiş, hoş ve lezzetli mutfak, yemek düzeni ve sistemi.

Дане слово «гастрономія» не тільки є фононаслідуванням, а й майже повністю відображає написання слова в турецькій мові, як і у французькій.

11. «Menü» (*Fransızca menu*)

- *isim*, yemek listesi;
- *isim*, Sofraya çıkarılacak yemeklerin hepsi;
- *isim*, bilişim Komut veya seçenek listesi.

Слова в двох мовах схожі за звучанням, мають однакове значення, але різняться своїм закінченням.

12. «Biftek» -ği (*isim, Fransızca bifteck*) – izgara veya tavada pişirilen, genellikle dana eti dilimi. Крім того, слово «стейк» першопочатково походить від давньоскандинавського слова зі значенням «смажити». Слово «biftek» є фонозапозиченням.

13. «Barbekü» (*Fransızca barbecue*):

- *isim*, Izgara et pişirmekte kullanılan, genellikle balkonlarda duvar içerisine gömülmüş ocak;
- *isim*, Açık alanda mangal kullanılarak et ve deniz ürünlerini pişirme.

Походження слова: вперше це слово згадується в 1553 в книзі «Хроніка Перу» Сьеса де Леона як ісп. «barbasoa». Існує припущення, що термін походить від спотвореного французького словосполучення «barbe à queue» – від морди до хвоста, тобто туша, засмажена повністю на рожні або ґратах. Слово є фонозапозиченням.

14. «Mayonez» (*isim, Fransızca mayonnaise*) – yumurta sarısı, zeytinyağı ve limonla yapılan bir tür koyu, soğuk yiyecek.

Слово «майонез» історично зумовлено від назви іспанського острова Менорка, який був завойований герцогом Рішельє, тому й походження цього слова вважається саме від французької мови, адже французи стали першими, хто почав виготовляти цей продукт. Лексема є фонозапозиченням.

15. «Gofret» (*isim, Fransızca gaufrette*) – üzeri petek biçiminde, yassı ve kırı kırı, arasında krema bulunan bisküviye benzer, tatlı bir yiyecek.

Слід зазначити, що слово «вафля» запозичене від нім. *waffel* і первинно означало «стільник», оскільки форма для випічки вафель була схожа на бджолині стільники, але історично склалося, що виготовляли ці кондитерські вироби у Франції, тому ще слово було широко вживане в мовленні французів. В турецькій мові це теж є фонозапозиченням.

16. Kola (ko'la) (*İtalyanca colla*):

- *isim*, Gömlek, örtü vb. şeyleri kolalamakta kullanılan özel nişasta.
- *isim*, Kâğıt veya bez yapıştırmakta kullanılan kaynatılmış nişasta bulamacı.
- *isim*, kolalama.

Ця лексема широко використовуються в різних мовах і має різне значення, але саме в італійській мові воно має переклад «клей», тому й в турецькій мові позначає «крохмал». Слово «kola» є фонозапозиченням.

17. «Püre» (*isim, Fransızca purée*) – sebze, eti ezerek veya süzgeçten geçirerek elde edilen ezme. Слово є фонозапозиченням.

18. «Beşamel» (*isim, Fransızca béchamel*) – beşamel sos. Соус отримав власну назву від прізвища гофмейстера (керівника прислуги та господарства при дворі Людовика XIV) маркіза Луї де Бешамель (Béchamel). Слово є фонозапозиченням.

19. «Gazoz» (*isim, Fransızca gazeuse*) – meyve esansı, şeker ve karbon asidi ile yapılan, basınçlı hava ile şişelere doldurularak hazırlanan içecek. Крім того, першопочатково слово походить з латинської *solida* – «міцна, тверда». Слово є фонозапозиченням.

20. «Likör» (*isim, Fransızca liqueur*) – meyve veya bazı bitkiler ile alkol, esans karışımından yapılan şekerli içki. Слово «лікер» першопочатково у французьку мову було взяте від латинської *liquor* («рідина») – ароматний, як правило солодкий алкогольний напій із фруктових та ягідних соків, настоїв запашних трав з додаванням коренів та прянощів. Зміст етилового спирту варіює у межах (від 15% до 75% за обсягом), а вміст цукру, зазвичай, коливається між 25% і 60%. Слово в турецькій мові є фонозапозиченням.

21. «Pötibör» (*isim, Fransızca petit-beurre*) – çifte fırınlanmış, tereyağlı, dikdörtgen biçiminde, kenarları tırtıklı bir bisküvi türü. Слово є фонозапозиченням.

22. «Konyak» (*isim, Fransızca cognac*) – ispirto derecesi yüksek, özel kokulu, kiremit renginde bir içki türü; konyak. Коньяк є суто французьким продуктом. Міцні напої інших країн, а також напої, вироблені у Франції поза регіоном Шаранта, навіть якщо їх отримано дистиляцією виноградних вин, вироблених в регіоні Пуату-Шаранта, не мають права називатися коньяком на міжнародному ринку. Напої, виготовлені за подібними технологіями, але за межами зазначеного регіону, називають бренді. Сowo «кoнyак» є фонозапозиченням з французької мови.

➤ Предмети одягу та взуття:

23. «Iskarpin» (*isim, Fransızca escarpin*) – ökçeli, konçsuz ayakkabı. Є фонозапозиченням.

24. «Frak» (*isim, Fransızca frac*) – resmî törenlerde giyilen uzun etekli, eteğinin arkası beline kadar yırtmaçlı, siyah erkek ceketi veya takımı. Крім того, у французькій мові – це також запозичення від англійського слова «frock»: слово бере походження від назви військової форми XVIII ст. Раніше інших країн ця назва набула поширення в Англії північно-американських колоніях, а у Франції вперше з'явилася в 1776 р. Іменник «frak» є фонозапозиченням з французької мови, в якій воно запозичене від англійської.

25. «Pardösü» (*isim, Fransızca pardessus*) – serin havalarda öbür giysilerin üzerine giyilen, paltodan ince üstlük. Слово є фонозапозиченням.

26. «Mayo» (*isim, Fransızca maillot*) – deniz, göl, havuz vb. yerlere girerken veya güneşlenirken giyilen, tek parçadan oluşan giyisi. Слово утворене, крім того, від італ. maglia, фр. maillot «майка», яке утворене від прізвища трикотажника Паризької опери Maillot. Це фонозапозичення.

27. «Ropdöşambır» (*isim, Fransızca robe de chambre*) – erkeklerin evin içinde kıyafetlerinin üzerine giydikleri üstlük. Слово є фонозапозиченням.

28. «Manto» (ma'nto), *Fransızca manteau*:

- *isim*, Diz altından topuğa kadar uzanan, öbür kıyafetlerin üstüne giyilen, kalın kumaştan, kışlık kadın giysisi;
- *isim*, jeoloji Yer kabuğu ile çekirdek arasında bulunan, sıcak ve plastik bir yer katı.

Словом «manteau» у XIV ст. звався чоловічий верхній одяг, плащ у вигляді півкруга з вирізом на шиї, який попереду скріплявся застібкою або зав'язками. Втім, зазвичай його носили, зсунувши скріплені краї на праве плече. З початку XIX ст. манто — це жіночий верхній хутряний одяг, напівдовгий, просторий. Конструкція сучасних манто має простору, дедалі ширшу донизу форму, шують їх з тканини або хутра. Слово є фонозапозиченням в турецькій мові.

29. «Kırvat» (*isim, Fransızca cravate*) – bir ucu ince, diğer ucu daha geniş, gömlek yakasının altından geçirilerek önde üçgen biçiminde bağlanan, özel kumaştan yapılan giysi aksesuarı; boyun bağı, medeniyet yuları.

Щодо історичного походження слова, то здавна офіцери, вояки хорватської армії носили строкаті шовкові шийні хустини. Людовик XIV, відомий своєю любов'ю до речей і одягу, дуже сильно вподобав новий предмет гардеробу, й, не втримавшись, теж пов'язав собі на шию щось подібне, відтак ставши першим законодавцем моди краватки у Франції, а отже, й в усій Європі. Звідси, й одна з версій походження фр. *cravatte* («краватка»), що поширилось у всій Європі, – від *à la croate* (а-ля-кроат, «по-хорватськи, на хорватський манір»). У турецькій мові це слово є фонозапозиченням.

30. «Bone» (*isim, Fransızca bonnet*) – düz veya kıvrımlı her çeşit yumuşak kumaş, sikon vb. malzemedен yapılan başlık. Фонозапозичення в мові.

31. «Kasket» (*isim, Fransızca casquette*) – genellikle erkeklerin giydiği, önu siperli başlık. Кашкет (від фр. *casquette* — «кепка», первісно «легкий шолом») – чоловічий формений головний убір з околичкою і твердим козирком. Як правило носить начальницьким (генеральським та офіцерським) складом. У польській мові словом *kaszkiet* називають м'яке кепі, у той час як для позначення кашкета вживається сполучення *czapka garnizonowa* («гарнізонна шапка»). Слово в турецькій мові є фонозапозиченням.

32. «Abiye» (*isim, Fransızca habillé*) – gece kıyafeti. Фонозапозичення в мові.

33. «Pantolon» (*isim, Fransızca pantalon*) – belden başlayan ve genellikle paçaları ayak bileklerine kadar inen giyesek. Крім того, французьке слово «*pantalons*», що походить в свою чергу від італійського «*pantalon*». Колись панталонами називали й чоловічі штани. Слово є фонозапозиченням.

34. «Bluz» (*isim, (l ince okunur), Fransızca blouse*) – vücudun üst bölümüne giyilen, genellikle ince kumaştan yapılan veya iplikten örülen kadın giysisi. Блузка (від фр. *blouse* — «халат», «роба») – жіночий легкий одяг з тонкої тканини у вигляді короткої приталеної сорочки. Історія появи одягу почалася у 1860-ті роки: французька імператриця Євгенія Монтіхо першою надягнула Гарібальдійську сорочку. Модель повторювала одяг солдатів, які склали військо італійського лідера Джузеппе Гарібальді. Червона блуза мала відкладний комір, довгі рукави на манжеті, складки на грудях вздовж застібки і пояс. У турецькій мові слово «bluz» є фонозапозиченням.

35. «Fular» (*isim, (l ince okunur), Fransızca foulard*) – genellikle boyna bağlanan, bir tür ince ipek kumaş. Фонозапозичення в мові.

36. «Bere» (I):

- isim Bir yere çarpma, incitme veya vurma sonucu vücudun herhangi bir yerinde oluşan çürük; bertik.
- isim Herhangi bir şeyde görülen ezik, çizik.

«Bere» (II) (*isim, Fransızca béret*) – yuvarlak, yassı ve sipersiz başlık.

Крім того, слово «берет» походить з беарнського діалекту «berret» – кругла вовняна шапка, від пізньолатинського «birrum» – різновид пальто з капюшоном.

У турецькій мові слово є фонозапозиченням.

37. «Eşarp» (*isim, Fransızca écharpe*) – kadınların başlarına, boyunlarına bağladıkları değirmi ve uzun kumaş. Слово є фонозапозиченням.

39. «Ceket» (*isim, Fransızca jaquette*) – erkeklerin ve kadınların giydiği, genellikle önden düğmeli, kalçayı örten, kollu üst giysisi. Жакет (дослівно *jaquette* – куртка) – різновид короткого жіночого верхнього одягу з трикотажу чи вовняної тканини. Слово в турецькій мові є фонозапозиченням.

40. «Papyon» (*isim, Fransızca papillon*) – kelebek biçiminde, bir çengelle veya lastik bağla yakaya tutturulan kravat; papyon kravat. Фонозапозичення в мові.

2.2 Функціональні особливості французьких запозичень

Побутова лексика є найбільш вживаною у житті кожної людини, тому кожне запозичення може впливати як і на розширення лексичного складу мови, так і зміни в культурі самої країни. Спільні домовленості між Туреччиною та Францією повпливали на те, що в турецькій мові з'явилося багато нових слів, які стали фоновими запозиченнями. Це відбулося у зв'язку з тим, що Франція була країною моди та краси, а у 1536 році був підписаний мирний договір, який включав співпрацю у торгівлі. Ось тому з появою нового одягу, тканин, предметів одягу з'явилися і нові слова в турецькій мові, адже відповідників у назвах не було.

У побутовій сфері нами було виявлено 40 лексичних одиниць. Дослідження включає в себе збір даних за допомогою методу суцільної вибірки із словників запозичень. Серед 40 лексем ми можемо виділити декілька категорій, за якими отримаємо наступні результати (див. Рис. 1):

Рис. 1. Співвідношення запозичених лексичних одиниць в побутовій лексиці

За цими даними можна зробити висновок, що більшу частину слів становлять лексеми, які позначають предмети одягу та взуття (45% – 18 лексичних одиниць), позначення їжі, напоїв та кулінарії займає друге місце (43% – 17 лексичних одиниць), менш вживані є предмети побуду (3% - 3 лексичні одиниці). Крім того, назви предметів одягу та тканин становлять 5%, тобто 2 лексичні одиниці.

Слід зазначити, що хоч всі досліджені нами слова є фоозапозиченнями з французької мови, але попри це є лексеми, що деякі з них першопочатково й у французькій мові були утворені від слів інших мов:

- Іменник «*frak*» є фоозапозиченням з французької мови, в якій воно запозичене від англійської.
- Французьке слово «*pantalons*», що походить в свою чергу від італійського «*pantalon*».
- Слово «*берет*» походить з беарнського діалекту «*berret*» – кругла вовняна шапка, від пізньолатинського «*birrum*» – різновид пальто з капюшоном.

Також слово «*kola*» є запозиченням не з французької мови, а з італійської: лексема широко використовуються в різних мовах і має різне значення, але саме в італійській мові воно має переклад «клей», тому й в турецькій мові позначає «крохмал».

ВИСНОВКИ ДО РОЗДІЛУ 2

У другому розділі ми проаналізували запозичення в турецькій мові з французької мови (деякі з них й у французькій мові є запозиченнями з інших мов), які широко використовуються в побуті. Ми проаналізували 40 лексичних одиниць та розділили їх на групи: лексеми, які позначають предмети одягу та взуття (45%), позначення їжі, напоїв та кулінарії (43%), предмети побуду (3%), назви предметів одягу та тканин (5%). У наслідок цього ми можемо зробити висновок, що французькі слова були максимально використані (на фонетичному рівні запозичення) у позначенні одягу та їжі.

Крім того, фонетичні запозичення – це найбільш поширений спосіб творення нових слів у мовах. Основна їх функція зберегти розуміння слів, які позначають нові предмети для країни, адже в нашому випадку не тільки лексико-семантичний склад турецької мови збагатився в зв'язку використанням слів з французької мови, а й культура самої країни. Також розглянуті нами лексичні одиниці є частково засвоєні в турецькій мові, бо слова не мають відповідника, але відповідають вимові, правопису, граматичним нормам по відношенню до французької мови.

ВИСНОВОК

Отже, провівши дослідження та проаналізувавши іншомовні запозичення в турецькій мові, зокрема в побутовій лексиці, ми можемо зробити наступні висновки, які висвітлюють досягнення поставленої мети нашої роботи.

У першому розділі ми з'ясували та розглянули поняття «лексичне запозичення» та «побутова лексика» в лінгвістиці. Лексичне запозичення слів – це утворення міжмовних контактів, завдяки якому відбувався процес синтезу та перенесення слівотворчих морфем з однієї мови до іншої. А побутова лексика – це лексика, яка включає загальноживані слова, що поширені між усіма носіями мови та становлять основу лексичного складу будь-якої мови та зазнає широкого використання в повсякденному мовленні.

Розглядаючи шляхів поповнення словникового складу турецької мови, ми визначили особливості та основні ознаки іншомовних запозичень в турецькій мові: лексичний склад турецької літературної мови був переповнений в більшості арабськими та перськими запозиченнями, які увійшли через літературу та переклади. Наприклад, арабські і перські елементи, що збереглися у сучасній турецькій літературній мові, повністю освоєні мовою-реципієнтом. Вони підпорядковуються усім фонетичним законам турецької мови і починають сприйматися як власні. А найпоширеніші запозичення в турецькій мові є французькі лексеми. Під час процесу запозичення слів побутової лексики відбувся процес фонетичної адаптації і запозичені слова з французької змінилися під впливом системи фонетичних правил турецької мови.

Крім того, ми дослідили та проаналізували лексичні запозичення в побутовій лексиці турецької мови і вияснили, що французькі запозичення складають велике число нових слів у турецькій мові. У ході нашого дослідження побутової лексики ми можемо сказати, що французькі запозичення не мають змін на фонетичному рівні, але трохи різняться на граматичному рівні, але попри це зберігається саме значення слів.

Проаналізувавши французькі лексичні запозичення в побутовій лексиці, ми розділили їх на такі групи: лексеми, які позначають предмети одягу та взуття (45%), позначення їжі, напоїв та кулінарії (43%), предмети побуду (3%), назви предметів одягу та тканин (5%).

Отож ми можемо зазначити, що дослідження про іншомовні запозичення в лексичній системі турецької мови на прикладі побутової лексики є досить таки актуальним на сьогоднішній день, адже розвиток будь-якої мови відбувається лише тоді, коли є контакт з іншими країнами. В зв'язку з цим ми можемо сказати, що словниковий склад мови досить таки не має постійності, тому й збагачується багатьма словотворчими морфемами, які поповнюють словниковий склад мови.

Türkçe'de yabancı kökenli alıntı kelimelerin araştırılması ve analizi sonucunda, özellikle günlük dilde, çalışmamızın amacının başarılarını yansıtan aşağıdaki sonuçlara ulaşabiliriz. Kelime alıntıları, bir dilden diğerine kelime türetme ve kelime yapım morfeplerini aktarma sürecidir. Günlük dil ise, her dilin temel kelime dağarcığını oluşturan ve günlük konuşmada yaygın olarak kullanılan kelimeleri içerir. Türkçe kelime dağarcığının zenginleştirilmesi konusunda, temel kaynaklar Arapça ve Farsça alıntılardır, bunlar genellikle edebiyat ve çeviriler yoluyla dilimize girmiştir. Türkçe'deki en yaygın alıntılar ise Fransızca kökenlidir. Günlük dil alıntılarının aktarılması sırasında, Fransızca kelimelerin Türk fonetik kuralları etkisiyle telaffuz ve yazımında değişiklikler olmuştur. Türkçe günlük dilindeki alıntıları araştırıp analiz ettikten sonra, Fransızca alıntıların Türkçe'de yeni kelimelerin önemli bir kısmını oluşturduğunu belirledik. Bu kelimeler neredeyse fonetik olarak değişmezken, bazı gramatik farklılıklar gösterebilir, ancak anlamlarını korurlar. Dolayısıyla, Türkçe dilinin alıntı kelimeler üzerindeki araştırılması, özellikle günlük dilde, günümüzde oldukça önemlidir çünkü her dilin gelişimi diğer ülkelerle temas halinde olduğunda gerçekleşir. Bu durum, dilin kelime dağarcığının sürekli değiştiğini ve kelime dağarcığını zenginleştiren kelime yapım morfepleri sayesinde zenginleştiğini göstermektedir.

СПИСОК ВИКОРИСТАНИХ ДЖЕРЕЛ ТА ЛІТЕРАТУРИ

1. Бабич Н. Д. (2003) Практична стилістика і культура української мови : навчальний посібник / Н. Д. Бабич. – Львів : Світ, – 432 с
2. Бусел В.Т. (1972) Великий тлумачний словник сучасної української мови / уклад. і голов. ред Ірпінь : ВТФ «Перун». – 415 с.
3. Есенова Е.Й Основні причини запозичення іншомовних лексичних одиниць. Сучасні дослідження з іноземної філології. Вип.13. Ужгород, 2015. С.46-50.
4. Забітов С.М. Арабізми у лексиці східнокавказьких мов/С.М. Забітов: РАН. Ін-т мовознавства., 2001. - 219 с.
5. Іванов С.М. Арабізми турецькою мовою: Навч. посібник/С.М. Іванов. - Л.: 1973. - 61 с
6. Кобринець, О. С. (2021). Французькі запозичення в турецькій мові. Вісник Запорізького національного університету. Філологічні науки № 1. Харків. 2021. С. 96–103.
7. Корнієць, К. (2017) Іншомовні запозичення в лексичній системі сучасної турецької мови. Наукові записки Національного університету «Острозька академія». Серія «Філологічна» Випуск 67, Острог: НаУОА, С. 152–154.
8. Кримський, А. Ю. (1930). Тюрки, їх мови та літератури. І. Тюркські мови. Вип. II. Київ. С. 113–214.
9. Майзель С.С. Арабські та перські елементи в турецькій мові / С.С. Майзель, 1945. - 30 с
10. Мороховський О. М. Деякі питання теорії запозичень. Мовознавство. 1984. № 1. С. 19–25.
11. Оздемір, Д. А. Турецька мова і проблема мовних запозичень. Вчені записки Таврійського національного університету імені В. І. Вернадського. Серія «Філологія. Соціальні комунікації». Т. 25 (64), № 3, ч. 1. С. 303–310.
12. Türkçe Sözlük. Hazırlayanlar: İsmail Parlatir, Nevzat Gözaydin, Hamza Zülfikar. Dokuzuncu baskı. Ankara: Türk dil kurumu yayınları. 2523 s.

13. Türkçedeki Yabancı Sözcüklerin Açıklamalı Sözlüğü. N. Kartal. Ankara: Pegem Akademi, 2018, 721 s.
14. Kemal, Beydilli. Türk Bilim ve Matbaacılık Tarihinde Mühendishane. İstanbul,1995